Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 21ης Σεπτεμβρίου 2017*

«Αίτηση αναιρέσεως – Συμπράξεις – Ιταλοί παραγωγοί ράβδων οπλισμού σκυροδέματος – Καθορισμός των τιμών, καθώς και περιορισμός και έλεγχος της παραγωγής και των πωλήσεων – Παράβαση του άρθρου 65 ΑΧ – Ακύρωση της αρχικής αποφάσεως από το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Επανέκδοση της αποφάσεως βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 – Έλλειψη νέας ανακοινώσεως των αιτιάσεων – Μη διενέργεια ακροάσεως μετά την ακύρωση της αρχικής αποφάσεως – Διάρκεια των επιμέρους σταδίων της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας»

Στην υπόθεση C-89/15 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2015,

Riva Fire SpA, υπό εκκαθάριση, με έδρα το Μιλάνο (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους M. Merola, M. Pappalardo, T. Ubaldi και M. Toniolo, avvocati,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους L. Malferrari και P. Rossi, επικουρούμενους από τον P. Manzini, avvocato, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Juhász, πρόεδρο τμήματος, C. Vajda (εισηγητή) και K. Λυκούργο, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: V. Giacobbo-Peyronnel, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 20ής Οκτωβρίου 2016,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 8ης Δεκεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση

1 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Riva Fire SpA (στο εξής: Riva) ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Riva Fire κατά Επιτροπής (T-83/10, μη δημοσιευθείσα, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2014:1034), με την οποία αυτό απέρριψε την προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως C(2009) 7492 τελικό της Επιτροπής, της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, σχετικά με παράβαση του άρθρου 65 ΑΧ (COMP/37.956 – ράβδοι οπλισμού σκυροδέματος – επανέκδοση, στο εξής: απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2009), ως έχει μετά την τροποποίησή της με την απόφαση C(2009) 9912 τελικό της Επιτροπής, της 8ης Δεκεμβρίου 2009 (στο εξής: τροποποιητική απόφαση) (απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, όπως τροποποιήθηκε με την τροποποιητική απόφαση, στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το ιστορικό της διαφοράς και η επίδικη απόφαση

2 Το ιστορικό της διαφοράς εκτίθεται στις σκέψεις 16 έως 21 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως:

«16 Από τον Οκτώβριο μέχρι τον Δεκέμβριο του 2000, η Επιτροπή διενήργησε, σύμφωνα με άρθρο 47 ΑΧ, ελέγχους σε ιταλικές επιχειρήσεις που κατασκευάζουν ράβδους σκυροδέματος και σε μια ένωση ιταλικών σιδηρουργικών επιχειρήσεων. Τους απηύθηνε επίσης αιτήματα παροχής πληροφοριών, δυνάμει του άρθρου 47 ΑΧ […]

17 Στις 26 Μαρτίου 2002, η Επιτροπή κίνησε τη διοικητική διαδικασία και διατύπωσε αιτιάσεις στο πλαίσιο του άρθρου 36 ΑΧ (στο εξής: ανακοίνωση των αιτιάσεων) […]. Η [Riva] κατέθεσε γραπτές παρατηρήσεις επί της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Στις 13 Ιουνίου 2002 πραγματοποιήθηκε σχετική ακρόαση […].

18 Στις 12 Αυγούστου 2002, η Επιτροπή διατύπωσε συμπληρωματικές αιτιάσεις (στο εξής: ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων), απευθυνόμενες στους αποδέκτες της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Στην ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων, στηριζόμενη στο άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), η Επιτροπή εξήγησε τη θέση της σχετικά με τη συνέχιση της διαδικασίας μετά τη λήξη της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η [Riva] απάντησε στην ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων στις 20 Σεπτεμβρίου 2002. Μια δεύτερη ακρόαση παρουσία εκπροσώπων των κρατών μελών έλαβε χώρα στις 30 Σεπτεμβρίου 2002 […].

19 Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2002) 5087 τελικό της 17ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 ΑΧ (υπόθεση COMP/37.956 – ράβδοι οπλισμού σκυροδέματος) (στο εξής: απόφαση του 2002), με την οποία διαπίστωσε ότι οι αποδέκτριες της αποφάσεως αυτής επιχειρήσεις είχαν συστήσει μιαν ενιαία, σύνθετη και διαρκή σύμπραξη στην ιταλική αγορά του χάλυβα οπλισμού σκυροδέματος σε ράβδους ή σε ρόλους, η οποία είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον καθορισμό των τιμών και η οποία προκάλεσε επίσης εναρμονισμένο περιορισμό ή έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων, αντίθετο προς το άρθρο 65, παράγραφος 1, ΑΧ […]. Με την απόφαση αυτή, η Επιτροπή επέβαλε […] στη [Riva] πρόστιμο 26,9 εκατομμυρίων ευρώ.

20 Στις 6 Φεβρουαρίου 2003, [η Riva] άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως του 2002. Με απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2007, Riva Acciaio κατά Επιτροπής (T-45/03, [μη δημοσιευθείσα, EU:T:2007:318]), το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την απόφαση του 2002. Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, λαμβανομένου ιδίως υπόψη του γεγονότος ότι η απόφαση του 2002 δεν περιελάμβανε καμία αναφορά στο άρθρο 3 και στο άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17, η απόφαση αυτή στηριζόταν αποκλειστικά στο άρθρο 65, παράγραφοι 4 και 5, ΑΧ […]. Δεδομένου ότι οι εν λόγω διατάξεις είχαν παύσει να ισχύουν στις

23 Ιουλίου 2002, η Επιτροπή δεν μπορούσε πλέον να στηρίξει την αρμοδιότητά της σε αυτές, λόγω λήξεως της ισχύος τους κατά τον χρόνο της εκδόσεως της αποφάσεως του 2002, προκειμένου να διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, ΑΧ και να επιβάλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που είχαν μετάσχει στην ως άνω παράβαση […]

21 Με έγγραφο της 30ής Ιουνίου 2008, η Επιτροπή πληροφόρησε τη [Riva] και τις λοιπές εμπλεκόμενες επιχειρήσεις για την πρόθεσή της να εκδώσει εκ νέου απόφαση, τροποποιώντας τη νομική βάση σε σχέση με την επιλεγείσα για την απόφαση του 2002. Ακόμη διευκρίνισε ότι, λαμβανομένης υπόψη της περιορισμένης εμβέλειας της αποφάσεως [της 25ης Οκτωβρίου 2007,] Riva Acciaio κατά Επιτροπής[, (Τ-45/03, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2007:318)], η νέα απόφαση θα στηριζόταν στις αποδείξεις που περιλαμβάνονταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και στην ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων. Συναφώς, τάχθηκε προθεσμία στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους […]».

3 Με την απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, η Επιτροπή θεώρησε, μεταξύ άλλων, ότι ο κανονισμός (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101 και 102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1), είχε την έννοια ότι της παρείχε τη δυνατότητα να διαπιστώσει, μετά τις 23 Ιουλίου 2002, τις συμπράξεις στους τομείς που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης ΕΚΑΧ ratione materiae και ratione temporis και να επιβάλει σχετικές κυρώσεις. Σημείωσε ότι η ως άνω απόφαση είχε εκδοθεί σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες της Συνθήκης ΕΚ καθώς και του εν λόγω κανονισμού και ότι οι ουσιαστικές διατάξεις που δεν ίσχυαν πλέον κατά την ημερομηνία εκδόσεως μιας πράξεως μπορούσαν να έχουν εφαρμογή δυνάμει των αρχών που διέπουν τη χρονική διαδοχή των κανόνων, με την επιφύλαξη της εφαρμογής της γενικής αρχής της lex mitior.

4 Το άρθρο 1 της αποφάσεως της 30ής Σεπτεμβρίου 2009 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι η Riva είχε παραβεί το άρθρο 65, παράγραφος 1, ΑΧ μετέχοντας, από τις 6 Δεκεμβρίου 1989 μέχρι τις 27 Ιουνίου 2000, σε διαρκή συμφωνία και/ή σε εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με χάλυβα οπλισμού σκυροδέματος σε ράβδους ή σε ρόλους, που είχαν ως αντικείμενο και/ή ως αποτέλεσμα τον καθορισμό των τιμών και τον περιορισμό και/ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων στην κοινή αγορά. Με το άρθρο 2 της ίδιας αποφάσεως, η Επιτροπή επέβαλε στη Riva πρόστιμο 26,9 εκατομμυρίων ευρώ.

5 Με έγγραφα αποσταλέντα μεταξύ 20 και 23 Νοεμβρίου 2009, οκτώ από τις ένδεκα εταιρίες που είναι αποδέκτριες της αποφάσεως της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, περιλαμβανομένης της Riva, ανέφεραν στην Επιτροπή ότι το παράρτημα της αποφάσεως αυτής, όπως είχε κοινοποιηθεί στους αποδέκτες της, δεν περιελάμβανε πίνακες που να απεικονίζουν τις μεταβολές των τιμών.

6 Στις 8 Δεκεμβρίου 2009, η Επιτροπή εξέδωσε την τροποποιητική απόφαση, η οποία περιελάμβανε στο παράρτημά της τους ελλείποντες πίνακες και διόρθωνε τις αριθμημένες παραπομπές στους εν λόγω πίνακες σε οκτώ υποσημειώσεις.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

7 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 19 Φεβρουαρίου 2010, η Riva άσκησε προσφυγή με τον οποία ζήτησε από το Γενικό Δικαστήριο να ακυρώσει την επίδικη απόφαση στο σύνολό της ή, καθόσον την αφορά και επικουρικώς, να μειώσει το ύψος του προστίμου που της επιβλήθηκε. Ζήτησε επίσης από το Γενικό Δικαστήριο να διατάξει αποδείξεις σχετικά με τη διαδικασία εκδόσεως της αποφάσεως αυτής.

8 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Riva προέβαλε οκτώ λόγους στηριζόμενους, πρώτον, σε αναρμοδιότητα της Επιτροπής λόγω λήξεως της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ και παραβάσεως του κανονισμού 1/2003, δεύτερον, σε παράβαση του άρθρου 10, παράγραφοι 3 και 5, του κανονισμού 17 και του άρθρου 14, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 1/2003, τρίτον, σε παράβαση του

άρθρου 36, πρώτο εδάφιο, ΑΧ, τέταρτον, σε παράβαση των άρθρων 10 και 11 του κανονισμού (ΕΚ) 773/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη διεξαγωγή από την Επιτροπή των διαδικασιών δυνάμει των άρθρων [101 και 102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2004, L 123, σ. 18), καθώς και σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της Riva, πέμπτον, σε έλλειψη αιτιολογίας και σε αντίφαση των αιτιολογιών όσον αφορά τον προσδιορισμό της κρίσιμης γεωγραφικής αγοράς και την εφαρμογή της αρχής της lex mitior, έκτον, σε παραμόρφωση των πραγματικών περιστατικών και σε παράβαση του άρθρου 65 ΑΧ όσον αφορά τις διάφορες πτυχές της προσαπτόμενης στη Riva παραβάσεως, έβδομον, σε μη διεξαγωγή έρευνας και σε έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά τον καταλογισμό στη Riva της παραβάσεως στο σύνολό της και την ειδική θέση της τελευταίας σε σχέση με τις ενέργειες που της προσάπτονταν και, όγδοον, σε παράβαση του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, σε παράβαση της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4), σε παραβίαση των κατευθυντήριων γραμμών για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται δυνάμει του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, της Συνθήκης ΕΚΑΧ (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3), σε κατάχρηση εξουσίας και σε παραβίαση των αρχών της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως κατά τον προσδιορισμό του προστίμου.

9 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο μείωσε το ύψος του προστίμου που επιβλήθηκε στη Riva σε 26 093 000 ευρώ και απέρριψε την προσφυγή της κατά τα λοιπά.

Τα αιτήματα των διαδίκων ενώπιον του Δικαστηρίου

10 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Riva ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και, κατά συνέπεια, να ακυρώσει την επίδικη απόφαση·

– επικουρικώς, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση καθόσον προσδιόρισε τη μείωση του προστίμου που της επιβλήθηκε σε 3 % και, κατά συνέπεια, να μειώσει περαιτέρω το ως άνω πρόστιμο ή να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου·

– παρεμπιπτόντως, να δεχθεί ότι η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου παραβίασε την αρχή της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, και

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα και των δύο διαδικασιών.

11 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:

– να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και

– να καταδικάσει τη Riva στα δικαστικά έξοδα.

Επί του αιτήματος επαναλήψεως της προφορικής διαδικασίας

12 Η προφορική διαδικασία περατώθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2016 μετά την ανάπτυξη των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα. Με έγγραφο της 27ης Ιανουαρίου 2017, που κατατέθηκε την ίδια ημέρα στη Γραμματεία του Δικαστηρίου, η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο να διατάξει την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας και να προσθέσει στη δικογραφία τα πραγματικά στοιχεία που εξέθεσε με το αίτημά της, καθώς και τα έγγραφα που συνάπτονται στο σχετικό δικόγραφο.

13 Προς στήριξη του αιτήματος αυτού η Επιτροπή υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Δικαστήριο δεν έχει αρκούντως διαφωτισθεί επί των πραγματικών περιστάσεων που αφορούν τις ακροάσεις της 13ης Ιουνίου και της 30ής Σεπτεμβρίου 2002, στις οποίες ο γενικός εισαγγελέας στηρίζει την πρότασή του, καθόσον οι περιστάσεις αυτές δεν συζητήθηκαν ειδικά μεταξύ των διαδίκων.

14 Το Δικαστήριο, βάσει του άρθρου 83 του Κανονισμού Διαδικασίας του, έχει τη δυνατότητα να διατάξει οποτεδήποτε, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας, ιδίως αν η υπόθεση πρέπει να κριθεί βάσει νομικού επιχειρήματος επί του οποίου δεν διεξήχθη συζήτηση μεταξύ των διαδίκων.

15 Εντούτοις, πρέπει να υπομνησθεί ότι το αντικείμενο της αιτήσεως αναιρέσεως προσδιορίζεται καταρχήν από τους λόγους και τα επιχειρήματα των διαδίκων. Εν προκειμένω, οι διάδικοι είχαν επαρκώς τη δυνατότητα να συζητήσουν τους λόγους και τα επιχειρήματα αυτά με τα υπομνήματά τους και κατά την κοινή επ' ακροατηρίου συζήτηση της 20ής Οκτωβρίου 2016 στις υποθέσεις C-85/15 P έως C-89/15 P.

16 Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, κρίνει ότι παρέλκει η επανάληψη της προφορικής διαδικασίας.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

17 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως η Riva προβάλλει τέσσερις λόγους, οι τρεις εκ των οποίων προβάλλονται επικουρικώς. Οι ως άνω λόγοι στηρίζονται, πρώτον, σε πλάνη περί το δίκαιο και σε ανεπαρκή και αντιφατική αιτιολογία της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως όσον αφορά την εκτίμηση παραβάσεως του κανονισμού 773/2004 και προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας, δεύτερον, σε πλάνη περί το δίκαιο και σε ανεπαρκή και αντιφατική αιτιολογία όσον αφορά τον προσδιορισμό του τελικού ύψους του προστίμου, τρίτον, σε αντίφαση και σε πλάνη περί το δίκαιο, καθόσον το Γενικό Δικαστήριο χαρακτήρισε τη Riva ως «μετέχουσα» στη συναφθείσα τον Δεκέμβριο του 1998 συμφωνία περί των ποσοστώσεων πωλήσεως και, κατά συνέπεια, έλαβε υπόψη το μέρος αυτό της συμπράξεως για να καθορίσει το ύψος του προστίμου, και, τέταρτον, σε έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά τις συνέπειες της εμπλοκής των διοικητών της Riva επί της αυξήσεως του αρχικού ποσού του προστίμου. Υποβάλλει επίσης στο Δικαστήριο ένα παρεμπίπτον αίτημα εκδόσεως αποφάσεως επί της ελλείψεως νομιμότητας της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου λόγω προσβολής του δικαιώματος για διεξαγωγή της δίκης εντός εύλογου χρονου.

Επί του πρώτου λόγου

Επιχειρήματα των διαδίκων

18 Με τον πρώτο λόγο, η Riva αμφισβητεί, κατ' ουσίαν, τα συμπεράσματα του Γενικού Δικαστηρίου στη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως σχετικά με την απόρριψη του επιχειρήματός της ότι η Επιτροπή, πριν εκδώσει την επίδικη απόφαση, όφειλε να της απευθύνει νέα ανακοίνωση των αιτιάσεων και να οργανώσει ακρόαση παρουσία των εκπροσώπων των κρατών μελών κατόπιν της ακυρώσεως της αποφάσεως του 2002.

19 Εκτιμά ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορεί να στηρίζει τις σκέψεις 115 και 120 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στην παρατιθέμενη σε αυτές νομολογία, διότι η εν λόγω νομολογία αφορούσε την περίπτωση κατά την οποία, αφενός, η παρανομία την οποία πάσχει η απόφαση του 2002 επήλθε μόνον κατά τον χρόνο εκδόσεώς της και, αφετέρου, οι αιτιάσεις στις οποίες στηριζόταν η απόφαση αυτή καθώς και εκείνη που εκδόθηκε στη συνέχεια είναι ίδιες, καθόσον οι δύο αποφάσεις είναι καθ' όλα ταυτόσημες. Εν προκειμένω, όμως, δεν πρόκειται για μια απλή τυπική πλημμέλεια εκ μέρους της Επιτροπής. Αντιθέτως, τα σφάλματα στα οποία υπέπεσε το θεσμικό αυτό όργανο είχαν

αντίκτυπο στη γενική προσέγγιση του ζητήματος εκ μέρους του και δεν περιορίστηκαν στον προσδιορισμό της νομικής βάσεως της πράξεως. Είχαν συνέπειες επί της ουσίας της παραβάσεως, όπως και επί του προσδιορισμού της κρίσιμης γεωγραφικής αγοράς, της εφαρμογής της αρχής της lex mitior και του υπολογισμού του ύψους του προστίμου. Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση του 2002 και η επίδικη απόφαση δεν ήταν ταυτόσημες ούτε ως προς την αιτιολογία ούτε ως προς τον νομικό χαρακτηρισμό ορισμένων ενεργειών ούτε ως προς το διατακτικό τους.

20 Συναφώς, η Riva φρονεί ότι η διαπίστωση που περιλαμβάνεται στη σκέψη 122 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά την οποία οι εκ μέρους της Riva συγκρίσεις μεταξύ των δύο αυτών αποφάσεων είναι άνευ σημασίας, διότι η ακύρωση της αποφάσεως του 2002 προκάλεσε την εξαφάνιση της από την έννομη τάξη της Ένωσης, είναι εσφαλμένη και αντιφατική. Συγκεκριμένα, στη σκέψη 120 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε στη σύγκριση μεταξύ του περιεχομένου των εν λόγω αποφάσεων και έκανε λόγο περί της επιλογής της Επιτροπής, κατόπιν της ακυρώσεως της αποφάσεως του 2002, να εκδώσει ταυτόσημη απόφαση αφορώσα τις ίδιες αιτιάσεις επί των οποίων οι επιχειρήσεις είχαν ήδη εκφράσει την άποψή τους.

21 Επιπλέον, η Riva υποστηρίζει ότι, λαμβανομένης υπόψη της αρχής κατά την οποία οι διαδικαστικοί κανόνες εφαρμόζονται αμέσως μετά την έναρξη της ισχύος τους, κατόπιν της λήξεως της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ, το διαδικαστικό πλαίσιο που εισήγαγε ο κανονισμός 773/2004 όριζε ότι έπρεπε να διαβιβαστεί στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις μια νέα ανακοίνωση των αιτιάσεων και να διοργανωθεί στη συνέχεια ακρόαση παρουσία των εκπροσώπων των κρατών μελών, ενώπιον των οποίων οι επιχειρήσεις αυτές ουδέποτε είχαν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους επί της ουσίας των σε βάρος τους αιτιάσεων.

22 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί, καθόσον στηρίζεται σε εσφαλμένη και παραπλανητική κατανόηση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

23 Το επιχείρημα ότι δεν υπήρξε νέα ανακοίνωση των αιτιάσεων και δεν διοργανώθηκε ακρόαση παρουσία των εκπροσώπων των κρατών μελών μετά τη λήξη της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ στερείται ερείσματος, καθόσον η Επιτροπή είχε όντως διαβιβάσει στη Riva την ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων, εκδοθείσα κατ' εφαρμογήν των διαδικαστικών κανόνων της Συνθήκης ΕΚ, στην οποία η Riva απάντησε εγγράφως και κατά την ακρόαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2002 παρουσία των κρατών μελών.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

24 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοση της αποφάσεως του 2002, η Επιτροπή είχε απευθύνει στις 26 Μαρτίου 2002 στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένης της Riva, την ανακοίνωση των αιτιάσεων, δυνάμει του άρθρου 36 ΑΧ. Η σχετική ακρόαση πραγματοποιήθηκε στις 13 Ιουνίου 2002. Δεν αμφισβητείται ότι οι εκπρόσωποι των κρατών μελών δεν είχαν κληθεί να μετάσχουν στην εν λόγω ακρόαση, δεδομένου ότι μια τέτοια συμμετοχή δεν προβλεπόταν από τους τότε ισχύοντες κανόνες της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

25 Μετά τη λήξη της ισχύος της Συνθήκης αυτής, η Επιτροπή απέστειλε στις 12 Αυγούστου 2002 στις εν λόγω επιχειρήσεις ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων, στηριζόμενη στο άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, με την οποία εξήγησε τη θέση της, λαμβανομένης υπόψη της ως άνω τροποποιήσεως του νομικού πλαισίου, και κάλεσε τις τελευταίες να γνωρίσουν την άποψή τους όσον αφορά τις προαναφερθείσες συμπληρωματικές αιτιάσεις. Στις 30 Σεπτεμβρίου 2002 πραγματοποιήθηκε ακρόαση παρουσία των εκπροσώπων των κρατών μελών, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11, παράγραφος 2, του κανονισμού (ΕΚ) 2842/98 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1998, σχετικά με τις ακροάσεις στο πλαίσιο ορισμένων διαδικασιών κατ'εφαρμογή των άρθρων [81] και [82] της Συνθήκης ΕΚ (ΕΕ 1998, L 354, σ. 18).

26 Κατόπιν της ακυρώσεως της αποφάσεως του 2002, η Επιτροπή, με έγγραφο της 30ής Ιουνίου 2008, πληροφόρησε τη Riva και τις άλλες εμπλεκόμενες επιχειρήσεις για την πρόθεσή της να επανεκδώσει την απόφαση αυτή στηριζόμενη στον κανονισμό 1/2003 ως νομική βάση, σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες τους οποίους προβλέπει ο κανονισμός αυτός.

27 Λαμβανομένης υπόψη της ως άνω εξελίξεως της διαδικασίας, πρέπει να εξεταστεί αν η Επιτροπή, αντιθέτως προς όσα συνεπέρανε το Γενικό Δικαστήριο, ιδίως, στη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, είχε την υποχρέωση, κατόπιν της ακυρώσεως της αποφάσεως του 2002, να κινήσει και πάλι τη διαδικασία και να εκδώσει νέα ανακοίνωση των αιτιάσεων, καθώς και να διοργανώσει νέα ακρόαση.

28 Κατά πάγια νομολογία, οι διαδικαστικοί κανόνες αρχίζουν γενικά να εφαρμόζονται την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος τους (αποφάσεις της 29ης Μαρτίου 2011, ArcelorMittal Luxembourg κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά ArcelorMittal Luxembourg κ.λπ., C-201/09 P και C-216/09 P, EU:C:2011:190, σκέψη 75 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, της 29ης Μαρτίου 2011, ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής, C-352/09 P, EU:C:2011:191, σκέψη 88, καθώς και της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 45), ακόμα και σε διαδικασία που έχει μεν κινηθεί πριν από την εν λόγω ημερομηνία αλλά που εξακολουθεί να εκκρεμεί μετά από αυτήν (βλ., συναφώς, απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Ισπανίας, C-610/10, EU:C:2012:781, σκέψη 47).

29 Εν προκειμένω, δεδομένου ότι η επίδικη απόφαση εκδόθηκε βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, και του άρθρου 23, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003, η διαδικασία που οδήγησε στην απόφαση αυτή έπρεπε να διεξαχθεί σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό, καθώς και με τον κανονισμό 773/2004, του οποίου ο κανονισμός 1/2003 αποτελεί τη νομική βάση (βλ., συναφώς, απόφαση της 29ης Μαρτίου 2011, ThyssenKrupp Nirosta κατά Επιτροπής, C-352/09 P, EU:C:2011:191, σκέψη 90), παρά το γεγονός ότι η διαδικασία αυτή είχε κινηθεί πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1/2003.

30 Το άρθρο 10, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 773/2004, σε συνάρτηση με το άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού 1/2003 το οποίο εφαρμόζει, προβλέπει ότι, προτού εκδοθεί απόφαση δυνάμει, ιδίως, του άρθρου 7 του τελευταίου αυτού κανονισμού, η Επιτροπή κοινοποιεί στους ενδιαφερομένους ανακοίνωση των αιτιάσεων παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να γνωρίσουν την άποψή τους εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

31 Όπως όμως τόνισε το Γενικό Δικαστήριο κατ' ουσίαν στις σκέψεις 117 και 118 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, εν προκειμένω, η Επιτροπή είχε ήδη απευθύνει στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις την ανακοίνωση των αιτιάσεων και την ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων, ενώ, σε σχέση με τις ανακοινώσεις αυτές, η επίδικη απόφαση δεν καταλόγιζε νέες πράξεις στη Riva ούτε τροποποιούσε αισθητά τα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με τις προσαπτόμενες παραβάσεις.

32 Στο πλαίσιο αυτό, είναι απορριπτέο το επιχείρημα ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στη σκέψη 122 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως καθώς και εκείνο ότι υφίσταται αντίφαση σε σχέση με τη σκέψη 120 της αποφάσεως αυτής. Όπως σημειώνει η Επιτροπή στο υπόμνημα απαντήσεως, η ως άνω σκέψη 120 αφορά την ταυτότητα των αιτιάσεων στις οποίες στηρίζονται η απόφαση του 2002 και η επίδικη απόφαση, ενώ η εν λόγω σκέψη 122 αφορά την εκ μέρους της Riva σύγκριση μεταξύ των αποφάσεων αυτών, την οποία το Γενικό Δικαστήριο χαρακτήρισε ως άνευ σημασίας καθόσον τα μέσα με τα οποία παρέχεται η δυνατότητα στις επιχειρήσεις σε βάρος των οποίων διεξάγεται έρευνα να λάβουν γνώση των αποδεικτικών στοιχείων που διαθέτει η Επιτροπή και με τα οποία διασφαλίζεται η πλήρης αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων άμυνας είναι η ανακοίνωση των αιτιάσεων και η πρόσβαση στον σχετικό φάκελο. Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Riva, μια ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ της διατυπώσεως των εν λόγω αποφάσεων δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη, αυτή καθαυτή, ότι έχουν μεταβληθεί οι αιτιάσεις σε βάρος των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων, πράγμα το οποίο εν πάση περιπτώσει η Riva δεν απέδειξε.

33 Εξάλλου, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 53 των προτάσεών του, δεν υπάρχει σημαντική διαφορά, όσον αφορά το περιεχόμενο, μεταξύ ανακοινώσεως των αιτιάσεων εκδοθείσας υπό το καθεστώς της Συνθήκης ΕΚΑΧ και ανακοινώσεως των αιτιάσεων εκδοθείσας σύμφωνα με τους κανονισμούς 17 και 1/2003. Κατά συνέπεια, δεν ήταν επιβεβλημένη η αποστολή νέας ανακοινώσεως των αιτιάσεων.

34 Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς παρέπεμψε στη σκέψη 73 της αποφάσεως της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582), όπου υπενθυμίζεται ότι η ακύρωση πράξεως της Ένωσης δεν επηρεάζει κατ' ανάγκη τις προπαρασκευαστικές πράξεις, δεδομένου ότι η διαδικασία αντικαταστάσεως μιας ακυρωθείσας πράξεως μπορεί καταρχήν να συνεχιστεί από το συγκεκριμένο σημείο στο οποίο σημειώθηκε η παρανομία.

35 Πράγματι, όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 115 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η απόφαση του 2002 ακυρώθηκε λόγω αναρμοδιότητας της Επιτροπής προς έκδοσή της βάσει των διατάξεων της Συνθήκης ΕΚΑΧ, που δεν ίσχυε πλέον κατά την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως αυτής, οπότε η παρανομία επήλθε αυτήν ακριβώς την ημερομηνία. Κατά συνέπεια, η ως άνω ακύρωση δεν επηρέασε την ανακοίνωση των αιτιάσεων ούτε την ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων.

36 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Riva, δεν μπορεί να αποκλειστεί η δυνατότητα να ακολουθηθεί η νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 34 της παρούσας αποφάσεως με την αιτιολογία ότι τα σφάλματα στα οποία υπέπεσε η Επιτροπή στην απόφαση του 2002 είχαν συνέπειες επί της ουσίας της παραβάσεως, όπως επί του προσδιορισμού της κρίσιμης γεωγραφικής αγοράς, της εφαρμογής της αρχής της lex mitior καθώς και του υπολογισμού του ύψους του προστίμου. Πράγματι, ναι μεν η Επιτροπή στήριξε την απόφαση αυτή σε εσφαλμένη νομική βάση, ήτοι στο άρθρο 65, παράγραφοι 4 και 5, ΑΧ, ωστόσο, όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 18 και 119 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το θεσμικό αυτό όργανο ενημέρωσε τη Riva για τις συνέπειες που συνήγαγε από τη λήξη της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ μέσω της ανακοινώσεως συμπληρωματικών αιτιάσεων, η οποία στηρίχθηκε στο άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17, η δε Riva είχε τη δυνατότητα να διατυπώσει παρατηρήσεις επ' αυτού.

37 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι οι εν λόγω συνέπειες ουδόλως μεταβλήθηκαν με την κατάργηση του κανονισμού 17 και με την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1/2003, ορισμένες διατάξεις του οποίου συνιστούν τη νομική βάση της επίδικης αποφάσεως. Εν πάση περιπτώσει, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 50 των προτάσεών του, το άρθρο 34, παράγραφος 2, του κανονισμού 1/2003 και το άρθρο 19 του κανονισμού 773/2004 προβλέπουν, ως μεταβατικές διατάξεις, ότι οι διαδικαστικές πράξεις και τα διαδικαστικά μέτρα που έχουν ολοκληρωθεί κατ' εφαρμογήν, αντιστοίχως, των κανονισμών 17 και 2842/98 εξακολουθούν να παράγουν αποτελέσματα για τους σκοπούς της εφαρμογής των πρώτων από τους κανονισμούς αυτούς.

38 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο συμπεραίνοντας, στη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή δεν είχε την υποχρέωση να εκδώσει νέα ανακοίνωση των αιτιάσεων.

39 Εντούτοις, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 55 των προτάσεών του, κατά το άρθρο 12 του κανονισμού 773/2004, η Επιτροπή οφείλει να παράσχει στους ενδιαφερομένους στους οποίους απηύθυνε ανακοίνωση των αιτιάσεων την ευκαιρία να αναπτύξουν τα επιχειρήματά τους στο πλαίσιο ακροάσεως, αν αυτοί το ζητήσουν με τις γραπτές παρατηρήσεις τους. Επομένως, καθόσον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως, η ανακοίνωση των αιτιάσεων και η ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων δεν επηρεάστηκαν από την ακύρωση της αποφάσεως του 2002, πρέπει να εξεταστεί αν η Επιτροπή έδωσε στους εν λόγω ενδιαφερομένους την ευκαιρία να αναπτύξουν τα επιχειρήματά τους στο πλαίσιο ακροάσεως διοργανωθείσας σύμφωνα με τις διαδικαστικές απαιτήσεις των κανονισμών 1/2003 και 773/2004, όπως ήταν υποχρεωμένη να πράξει.

40 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, υπό το διαδικαστικό καθεστώς του κανονισμού 1/2003, όπως αυτό επεξηγείται με τον κανονισμό 773/2004, στο άρθρο 14, παράγραφος 3, του τελευταίου αυτού κανονισμού προβλέπεται ότι οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές των κρατών μελών καλούνται να λάβουν μέρος στην ακρόαση η οποία, κατόπιν αιτήσεως των αποδεκτών μιας ανακοινώσεως των αιτιάσεων, έπεται της εκδόσεως της ανακοινώσεως αυτής.

41 Όσον αφορά, όμως, τις ακροάσεις που είχαν πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια του έτους 2002, οι εκπρόσωποι των κρατών μελών δεν είχαν συμμετάσχει σε αυτήν της 13ης Ιουνίου 2002, δεδομένου ότι μια τέτοια συμμετοχή δεν προβλεπόταν από την τότε ισχύουσα Συνθήκη ΕΚΑΧ. Δεν αμφισβητείται ότι η ως άνω ακρόαση αφορούσε την ουσία της υποθέσεως, ήτοι τις ενέργειες τις οποίες η Επιτροπή προσήψε στις επιχειρήσεις που ήταν αποδέκτριες της ανακοινώσεως των αιτιάσεων. Τούτο προκύπτει, ιδίως, από τα σημεία 379 έως 382 της επίδικης αποφάσεως και επιβεβαιώνεται στη σκέψη 148 των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Alfa Acciai κατά Επιτροπής (T-85/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:1037), καθώς και Ferriera Valsabbia και Valsabbia Investimenti κατά Επιτροπής (T-92/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:1032).

42 Αντιθέτως, η ακρόαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2002, στην οποία είχαν κληθεί οι εκπρόσωποι των κρατών μελών σύμφωνα με τους έκτοτε εφαρμοστέους κανόνες της Συνθήκης ΕΚ, ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 2, του κανονισμού 2842/98, αφορούσε το αντικείμενο της ανακοινώσεως συμπληρωματικών αιτιάσεων, ήτοι τις έννομες συνέπειες της λήξεως της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ για τη συνέχιση της διαδικασίας. Τούτο προκύπτει, αφενός, από την ως άνω ανακοίνωση που καλούσε ρητώς τους αποδέκτες της να γνωρίσουν την άποψή τους σχετικά με τις εν λόγω συμπληρωματικές αιτιάσεις. Αφετέρου, η Επιτροπή τόνισε στο σημείο 382 της επίδικης αποφάσεως ότι δεν είχε κρίνει αναγκαίο να επαναλάβει την ακρόαση της 13ης Ιουνίου 2002, κατ' εφαρμογήν των διατάξεων των κανονισμών 17 και 1/2003, δεδομένου ότι η εν λόγω ακρόαση, στην οποία δεν είχαν μετάσχει εκπρόσωποι των κρατών μελών, είχε διεξαχθεί σύμφωνα με τους κανόνες της Συνθήκης ΕΚΑΧ, οι οποίοι είχαν εφαρμογή κατά την ημερομηνία αυτή. Επιπλέον, κατά την κοινή επ' ακροατηρίου συζήτηση στις υποθέσεις C-85/15 P έως C-89/15 P, η Επιτροπή, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, επιβεβαίωσε ότι η ανακοίνωση συμπληρωματικών αιτιάσεων δεν συνεπαγόταν νέα εξέταση ούτε όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά ούτε όσον αφορά τις αποδείξεις που αποτελούσαν το αντικείμενο της διαδικασίας.

43 Εξ αυτού προκύπτει ότι, στην υπό κρίση υπόθεση, οι εκπρόσωποι των κρατών μελών δεν είχαν μετάσχει σε ακρόαση σχετικά με την ουσία των υποθέσεων, αλλά ότι είχαν μετάσχει αποκλειστικά σε εκείνη η οποία αφορούσε τις έννομες συνέπειες της λήξεως της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

44 Σύμφωνα, όμως, με τη νομολογία που υπομνήσθηκε στις σκέψεις 28 και 29 της παρούσας αποφάσεως, όταν μια απόφαση εκδίδεται δυνάμει του κανονισμού 1/2003, η διαδικασία που καταλήγει στην απόφαση αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη προς τους διαδικαστικούς κανόνες που προβλέπονται από τον εν λόγω κανονισμό, ακόμα και αν η διαδικασία αυτή άρχισε πριν από την έναρξη της ισχύος του.

45 Επομένως, πριν εκδώσει την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη, κατ' εφαρμογήν των άρθρων 12 και 14 του κανονισμού 773/2004, να δώσει στους ενδιαφερομένους την ευκαιρία να αναπτύξουν τα επιχειρήματά τους κατά τη διάρκεια ακροάσεως στην οποία έχουν κληθεί οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές των κρατών μελών. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η ακρόαση της 13ης Ιουνίου 2002, σχετική με την ουσία της υποθέσεως, ικανοποιεί τις βάσει του κανονισμού 1/2003 διαδικαστικές απαιτήσεις για την έκδοση αποφάσεως.

46 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 124 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή, πριν από την έκδοση της επίδικης αποφάσεως, δεν είχε την υποχρέωση να διοργανώσει νέα ακρόαση, με το αιτιολογικό ότι οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είχαν ήδη τη δυνατότητα να αναπτύξουν προφορικώς την άποψή τους κατά τη διάρκεια των ακροάσεων της 13ης Ιουνίου και 30ής Σεπτεμβρίου 2002.

47 Λαμβανομένης υπόψη, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 56 και 57 των προτάσεών του, της σημασίας, στο πλαίσιο της διαδικασίας την οποία προβλέπουν οι κανονισμοί 1/2003 και 773/2004, της διοργανώσεως ακροάσεως, κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων, στην οποία καλούνται, σύμφωνα με το άρθρο 14, παράγραφος 3, του τελευταίου κανονισμού, οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές των κρατών μελών, η παράλειψη διοργανώσεως μιας τέτοιας ακροάσεως συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου.

48 Καθόσον δεν έγινε σεβαστό το προβλεπόμενο από τον κανονισμό 773/2004 δικαίωμα για μια τέτοια ακρόαση, η επιχείρηση της οποίας τα δικαιώματα παραβιάστηκαν με τον τρόπο αυτόν δεν απαιτείται να αποδείξει ότι η εν λόγω παραβίαση μπορούσε να έχει συνέπειες σε βάρος της όσον αφορά την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της επίδικης αποφάσεως.

49 Επομένως, η ως άνω διαδικασία πάσχει οπωσδήποτε, ανεξαρτήτως των ενδεχομένως δυσμενών για τη Riva συνεπειών που μπορούν να απορρέουν από την εν λόγω παραβίαση (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 6ης Νοεμβρίου 2012, Επιτροπή κατά Éditions Odile Jacob, C-553/10 P και C-554/10 P, EU:C:2012:682, σκέψεις 46 έως 52, καθώς και της 9ης Ιουνίου 2016, CEPSA κατά Επιτροπής, C-608/13 P, EU:C:2016:414, σκέψη 36).

50 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι πρέπει να γίνει δεκτός ο πρώτος λόγος που προβάλλει η Riva και, επομένως, να αναιρεθεί η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να απαιτείται να εξεταστούν οι λοιποί λόγοι αναιρέσεως.

Επί του παρεμπίπτοντος αιτήματος προς έκδοση αποφάσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

51 Με το παρεμπίπτον αίτημά της, η Riva ζητεί από το Δικαστήριο να κρίνει ότι η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου παραβίασε το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στο Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, καθόσον η διαδικασία αυτή είχε ως αποτέλεσμα την παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας, πράγμα το οποίο συνιστά αρκούντως κατάφωρη παράβαση κανόνα δικαίου αποσκοπούντος στο να παράσχει δικαιώματα στους ιδιώτες.

52 Συναφώς, η Riva επισημαίνει ότι η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διήρκεσε σχεδόν πέντε έτη, εκ των οποίων τρία έτη και δύο μήνες μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της κινήσεως της προφορικής διαδικασίας. Η εν λόγω διάρκεια δεν δικαιολογείται από τις περιστάσεις της υποθέσεως. Ειδικότερα, οι λόγοι που προέβαλε η Riva δεν είχαν ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό δυσχέρειας και δεν εμπόδισαν τον εισηγητή δικαστή να ολοκληρώσει το έργο του σε βραχύτερο χρονικό διάστημα. Η αδράνεια του Γενικού Δικαστηρίου δεν εξηγείται από τη λήψη μέτρων οργανώσεως ή τη διεξαγωγή αποδείξεων αλλ' ούτε και από την ύπαρξη δικονομικών ζητημάτων. Η στάση της Riva ουδόλως συνετέλεσε στην επιβράδυνση της εξετάσεως της υποθέσεως.

53 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του αιτήματος της Riva.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

54 Όσον αφορά το αίτημα της Riva να δεχθεί το Δικαστήριο παράβαση του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, πρέπει να υπομνησθεί ότι η παράβαση από δικαστήριο της Ένωσης της προκύπτουσας από τη διάταξη αυτή υποχρεώσεώς του να εκδικάζει τις υποθέσεις των οποίων επιλαμβάνεται εντός εύλογου χρόνου πρέπει να έχει ως έννομη συνέπεια τη δυνατότητα αποζημιώσεως κατόπιν ασκήσεως σχετικής αγωγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, καθόσον μια

τέτοια αγωγή αποτελεί αποτελεσματική θεραπεία της δημιουργηθείσας καταστάσεως. Ως εκ τούτου, αίτημα προς αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε λόγω της υπερβάσεως, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, της εύλογης διάρκειας της δίκης δεν μπορεί να προβληθεί απευθείας κατ' αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου, αλλά πρέπει να υποβληθεί στην κρίση του ίδιου του Γενικού Δικαστηρίου. Το Γενικό Δικαστήριο, βάσει της αρμοδιότητάς του σύμφωνα με το άρθρο 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και αφού επιληφθεί αγωγής αποζημιώσεως, υποχρεούται να αποφανθεί επί της αγωγής αυτής με δικαστικό σχηματισμό διαφορετικό εκείνου που αποφάνθηκε επί της ένδικης διαφοράς της οποίας η διάρκεια εκδικάσεως επικρίνεται (απόφαση της 9ης Ιουνίου 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-617/13 P, EU:C:2016:416, σκέψεις 98 και 99 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

55 Κατά συνέπεια, το παρεμπίπτον αίτημα που υπέβαλε η Riva πρέπει να απορριφθεί.

Επί της προσφυγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

56 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί το ίδιο να αποφανθεί οριστικώς επί της διαφοράς, εφόσον αυτή είναι ώριμη προς εκδίκαση.

57 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του τα στοιχεία που είναι απαραίτητα προκειμένου να αποφανθεί οριστικώς επί της προσφυγής ακυρώσεως που άσκησε η Riva ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

58 Συναφώς, αρκεί να σημειωθεί ότι, για τους λόγους που εκτίθενται στις σκέψεις 24 σε 49 της παρούσας αποφάσεως, η επίδικη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί καθόσον αφορά τη Riva, λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως γίνεται δεκτή και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αυτό αποφαίνεται επί των εξόδων.

60 Το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο έχει εφαρμογή στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, ορίζει ότι ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Riva δικαιώθηκε όσον αφορά την αίτηση αναιρέσεως και την προσφυγή της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με τα αιτήματα της Riva, η Επιτροπή πρέπει να φέρει, επιπλέον των δικαστικών της εξόδων, και εκείνα στα οποία υποβλήθηκε η Riva, τόσο σε πρώτο βαθμό όσο και στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Αναιρεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Riva Fire κατά Επιτροπής (T-83/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:1034).**

2) **Ακυρώνει την απόφαση C(2009) 7492 τελικό της Επιτροπής, της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, σχετικά με παράβαση του άρθρου 65 ΑΧ (COMP/37.956 – ράβδοι οπλισμού σκυροδέματος – επανέκδοση), ως έχει μετά την τροποποίησή της με την απόφαση C(2009) 9912 τελικό της Επιτροπής, της 8ης Δεκεμβρίου 2009, καθόσον αφορά τη Riva Fire SpA.**

3) Καταδικάζει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να φέρει, επιπλέον των δικών της δικαστικών εξόδων, και εκείνα στα οποία υποβλήθηκε η Riva Fire SpA στο πλαίσιο τόσο της πρωτόδικης διαδικασίας όσο και της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως.

(υπογραφές)